

LESLEY
PEARSE

*Manes
nebeišvysi*

Holsandas, Devonas, 1917-ieji

Vėjas ir liūtis, atūžę nuo jūros, drebino kotedžo langus ir trankėsi į stiklą. Betė nusipurtė; visą savo gyvenimą ji praleido šiame kaime, puikiai žinojo, kokia griauianti gali būti jūra, bet iki šiol tai jai nekėlė tokio siaubo.

— Jei turi ką nors vertingo, nusileisk ir pamėgink išsaugoti, ką pavyks!

Betei beveik sustojo širdis nuo staigaus anytos paliepimo. Ji su tokiu siaubu žiūrėjo, kaip didžiulės niokojančios bangos tolumoje matomame paplūdimyje vis labiau artėjo prie jos gimtųjų namų, kad neišgirdo, kaip Agnesė įėjo į kambarį. Grėsmingas anytos tonas gąsdino net labiau negu vaizdas už lango.

— Bet jau beveik sutemo, — nesutiko Betė. — Pernelyg pavojinga ten eiti.

— Taigi mieliau prarasi visą savo ir mano sūnaus turtą ir užsikarsi man ant sprando tavo namui sugriuvus?

Betė negalėjo įsivaizduoti nieko baisesnio nei būti privers-tai nuolat gyventi su Agnese. Tai kietaširdė, piktavalė furija, ir šiandien Betė atsidūrė jos namuose tik todėl, kad nutarė aplankyti savo vyrą. Martinas jau visą mėnesį gyveno su savo motina ir seneliu — nuo pat to laiko, kai iš Prancūzijos buvo parsiuštas namo gydytis sužeistos kojos ir kontūzijos.

Tiesą sakant, jį lankyti buvo ne itin prasminga. Kiaurą dieną jis kiūtodavo krėse priešais židinį; iš šio sąstingio pažadinti įstengdavo tik netikėtas ir garsus triukšmas. Trinktelėjus

durims jis puldavo ant grindų ir kažką apimtas siaubo vapėdavo.

— Žinoma, nenorėčiau visko prarasti, bet ir visi kiti slėnio gyventojai šiai nakčiai ieškojosi nakvynės kitur. Sako, kad šios dienos potvynis nušluos visą gatvę ir joje stovinčius namus.

— Tikriausiai, bet tau liko dar kelios valandos. Tad liaukis bijojusi ir keliauk ten.

Betė baikščiai žvilgtelėjo pro langą. Švino spalvos dangus, tokia pat jūra, o didžiulių bangų viršuje švystelėjusi balta spalva priminė iššieptus pasiutusio šuns nasrus. Ji buvo žvejo, žuvusio jūroje, duktė, tad puikiai žinojo, kokios žiaurios gali būti bangos.

Atsigręžusi į Agnesę, pamatė, kaip ši paėmė gniutulą tešlos ir pradėjo jį minkyti ant stalo. Ji darbavosi taip aršiai, kad net krumpliai pabalo. Betė įsivaizdavo, kaip vienas iš tų didelių, šiurkščių kumščių atsitrenkia jai į veidą, jei nepaklus.

— Nė nežinau, ar tuo taku dar galima nusileisti, — baikščiai išlemeno Betė.

Savo gyvenime buvo spėjusi gana gerai perprasti atšiaurų orą ir žinojo, kad šlapias žvyro takelis labai pavojingas. Ji spėjo, kad vėjas pakankamai stiprus sukelti tokias aukštas bangas, kurios galėtų ją pasiglemžti ir nuplauti į jūrą.

— Nesąmonė, nebūk tokia netikusi, — urgztelėjo Agnėsė. — Visuomet buvai mazgotė, neįsivaizduoju, ką mano sūnus tavyje rado.

Betė priėjo prie savo vyro, uždėjo ranką jam ant peties, bet suprato, kad negali iš jo tikėtis nei palaikymo, nei pagalbos; jis nė nesuvokė žmoną esant šalia, ką jau kalbėti apie bjaurų jo motinos elgesį su marčia. Vyro kūną būtų galima pagydyti, bet sielos žaizdos atrodė liksiančios amžinai.

Daugelis manė, kad taip jis stengiasi išvengti grįžimo į

frontą. Tačiau Betė žinojo, kad jo kančia tokia pat tikra kaip pasišiaušusi jūra už lango. Vienas Dievas težino, kokių baisybių jis patyrė Prancūzijoje, bet jos buvo tokios skausmingos, kad atėmė jam jėgas ir sveikatą — net prisiminimą apie tai, kad turi žmoną.

— Kodėl taip manęs nekenčiate? — paklausė Betė Agnesės. Ji suprato erzinanti likimą klausinėdama tokių dalykų. Ta moteris dalijo antausius taip pat lengvai, kaip ir įžeidinėjimus. — Niekuomet jums nieko nepadariau.

Agnesė išsiviepė.

— Tu tokia saldžialiežuvė. Manaisi esanti geresnė už kitus, ypač nuo tada, kai gavai tą naują darbą.

Betė nusikabino apsiaustą nuo pakabos prie durų. Jai tikrai *pasisekė* gauti tą namų tvarkytojos darbą Kingsbridže. Vos dvidešimt dvejų mergina, mokėjusi tik padėti tėvui žvejoti, nelabai galėjo tikėtis tokių pareigų. Tad per pokalbį ji labai pasistengė įrodyti poniai Porter, kad sugebės, ir ši, kad ir kaip tai būtų netikėta, leido pamėginti. Gal ji kiek ir užrietė nosį gavusi tokį įvertinimą. Bet argi kas būtų pasiėlgęs kitaip?

Kita vertus, jei Agnesė nebūtų reikalavusi iš Betės pusės Martinui kariuomenės mokamo atlygio, ši nebūtų turėjusi ieškotis kito darbo; galėjo gauti papildomų pinigų dorodama žuvį, gamindama vėžių gaudykles čia pat, Holsande. O dabar jai teko keliauti aštuoniolika mylių purvinu ir duobėtu keliu į Kingsbridžą. Dar neprašvitus, o grįždavo jau sutemus. O dabar dar ir tais apgailėtinais grašiais už Martino invalidumą irgi reikėjo dalytis.

Staiga Betei neberūpėjo, kaip pavojinga leistis į jos pačios namą. Viskas buvo geriau, nei likti šioje nuodingoje aplinkoje su ta pikčiurna žiežula ir išnara žmogaus, už kurio kadaise ištekėjo.

— Aš ir *esu* geresnė už jus, — pasakė Betė užsitraukdama ir pritvirtindama gobtuvą. — Bet juk beveik visi yra. Jei negrišiu, tai guls ant jūsų sąžinės.

Ji nelaukė įžeidinėjimų ir smurto pliūpsnio, kurį turėjo sukelti toks atsakymas, greit atidarė duris ir išėjo.

Pirmą kartą per ilgą laiką ji panori sukikenti nuo savo įžūlumo; buvo taip gera atsikirsti, nors ir puikiai žinojo, kad vėliau to pasigailės.

Betė spėjo, kad jau kokia ketvirta popiet, bet buvo visiškai sutemę. Ji puikiai orientavosi tamsoje, tad akys greit prisitaikė, bet vėjas siautėjo. Jis plėšė jos apsiaustą, mėgino nutraukti gobtuvą ir trankė į pakeliui esančių namų sienas. Tačiau iš tikrųjų baisu pasidarė tada, kai atsidūrė ant siauro takelio, besileidžiančio prie jos namo.

Vėjas ir lietus taip degino veidą, kad ji vos įstengė kvėpuoti, o per vakarykštį potvynį išplautas žvirgždas taką darė dar pavojingesnį. Teko judėti mažyčiais žingsneliais, apgraibomis ieškant takelio ir meldžiantis, kad dar ne dabar atūžtų nauja didžiulė banga.

Galiausiai ji pasiekė savo kotedžą. Čia ji gimė, kaip kadaise ir jos tėvas — Bertas Greindžeris. Čia apraudojo mažą sesutę, kuri mirė vos dviejų mėnesių, o po trejų metų patyrusi persileidimą mirė ir jos mama. Paskui Betė su tėvu tapo labai artimi; kartu žvejojo, tvarkė namų ūkį ir taisė tinklus. Jie buvo darni pora, bet tėvas vis tiek be galo nudžiugo, kai į kaimą atsikraustė šešiolikmetis Martinas Velovsas su savo našle motina. Jie apsisitojo pas senelį, o Martinas netruko susidraugauti su Berto dukra.

Martinas paprašė, kad Bertas pamokytų jį žvejoti, ir gretai tapo artimas kaip sūnus, apie kurį Bertas visuomet svajojo. Betė prisiminė, kokie laimingi visi trys buvo pirmaisiais metais. Ji

turėjo draugą Martiną, tėvas įgijo sūnų atstojantį pagalbininką, o Martinas iš Berto išmoko daugybės dalykų. Jie nuolat juokdavosi, draugiškai pasišaipydavo vieni iš kitų tvarkydami sugautas žuvis ar taisydami tinklus. Betė jautė, kad vakarais Martinas nenoriai eina namo pas motiną.

Ji negali pasakyti, kada tiksliai pamilo Martiną; atrodė, kad jos jausmai jam po truputį augo kiekvieną kartu praleistą savaitę. Martinas pasipiršo, kai ji buvo šešiolikos. Bertas linksmai juokėsi, kad ir pats dukrai būtų išrinkęs Martiną į vyrus. Dar tėvas įspėjo ją dėl Agnės; jis pasakė, kad Betė turės būti stipri ir pakovoti už save arba anyta sugriauš jai gyvenimą.

Po vedybų Martinas apsigyveno su Bete ir jos tėvu, ir pirmaisiais santuokos metais Betė buvo tokia laiminga, kad šiurkščios Agnės pastabos, niekingumas ir kietaširdiškumas kėlė tik juoką. Bet ištiko nelaimė — Bertas dingo jūroje. Martinas jautėsi kaltas dėl nelaimės. Jis manė, jog privalėjo reikalauti, kad šiaušiantis jūrai uošvis prisirištų saugos diržais, kaip Bertas visuomet liepdavo Martinui esant blogam orui, bet pats dažnai į juos numodavo ranka. Kai buvo nutemptas į tamsą, jo visai nebesimatė ir nebuvo jokių galimybių išgelbėti, bet Martinas manė, kad stengėsi per mažai.

Berto kūną į krantą išmetė praėjus beveik trimis savaitėms.

Tai buvo siaubingas metas, ir Betė jautė, kad be Martino meilės ir stiprybės susidorojusi nebūtų. Tačiau jis pasakė, kad jūdviejų gyvenimas turi tęstis, pasamdė naują patyrusį žveją ir pakvietė Betę plaukti kartu, kai oras nurimo. Pora mėgo savo mažąjį kotedžą. Vasaros vakarais jie sėdėdavo lauke ant suoloelio, žiūrėdavo į jūrą ir kalbėdavosi, kaip puiku būtų susilaukti vaikelio.

Agnė negailestingai naudojos Berto mirtimi, norėdama parodyti, kad jos sūnus turėjo tapti dailide, kaip ir jo tėvas ka-

daise, nes tai kur kas saugiau. Bet ji gyveno aukštai ant uolos Terno kotedže su Tedu, Martino seneliu, tad jie matėsi retai.

Tačiau tada, 1914-aisiais, prasidėjo karas, o 1915-ųjų pabaigoje Martinas pajuto turįs prisijungti prie kitų kaimo vyrų. Paskutinis dalykas, kurį Betė prisimena jį sakant prieš kelionę:

— Grįšiu tvirtesnis, labiau pasirengęs pastatyti savo motiną į vietą ir mudu susilauksime vaikelio.

Kaip ironiška, kad ji taip aiškiai prisiminė šį pažadą. Ir štai, po dvejų metų, ji čia, rizikuoja galva jo motinai paliepus, o Martinas sėdi prie židinio ir nė neįtaria, koks pavojus jai gresia.

Nuo jūros vandens šuorų kotedžo durys buvo sulinkusios kaip kartoninės, įlaužtos vėjo gūsių ir išplauto žvirgždo. Kai Betė pamėgino jas atidaryti, durys nugriuvo ant akmeninių grindų kaip girtuoklis. Ant grindų telkšojo kokie trys keturi coliai jūros vandens, jis tyvuliavo tamsus ir ramus, Betė šnervėmis įtraukė drėgną orą. Prieš išeidama vakar į viršų nunešė dvi kėdes, stovėjusias prie židinio, ir kilimą, nes tikėjosi, kad audra netrukus baigsis. Bet jau tada ji, kaip ir kiti kaimynai, jautė, kad šį kartą taip lengvai neišsisuks. Gal vakarykštis potvynis ir nesugriovė jų namų, bet antrasis itin gausus ir kartu su siaučiančia audra reikš, kad ryte nebebus sienų ir langų, o baldai plūduriuos jūroje.

Net dabar Betė girdėjo, kaip nuo vėjo girgžda kotedžo sienos ir suprato, kad turi skubėti. Ji pasikaišė sijoną ir nubrido prie lentynos, kur buvo palikusi žvakę, uždegė ją ir ėmė lipti klibančiais permirkusiais laiptais. Iš po lovos išsitraukė kelioninį krepšį ir vidun ėmė grūstis viską, kas pakliuvo po ranka. Supratusi, kad visi Martino daiktai jau nugabenti į Terno kotedžą, ji susimąstė.

Agnesė puikiai žinojo, kad Martino daiktų nebelikę, tad kam privertė Betę čia sugrįžti? Ar tikėjosi, kad ją pasiglemš jūra?

Argi būna tokių piktų žmonių?

Juo ilgiau Betė svarstė, tuo geriau jautė, kad kaip tik dėl to Agnesė ją ir išgujo. O gal įgyvendinti senės svajonę ir nebegrižti? Dabar, apgaubta tamsos, ji lengvai išsmuktų.

Šis kotedžas priklausė jos tėvui, tad po jo mirties perėjo Betei ir Martinui.

Nuskuręs kotedžas, žinoma, nevertas nė sudilusio skatiko, bet galbūt už jį būtų galima gauti kompensaciją, nes prieš kelerius metus daugybė žvirgždo paplūdimyje buvo nukasta ir parduota Plimuto uostui. Dėl to kaimas buvo menkiau apsaugotas nuo bangų. Anksčiau čia nebuvo nieko, kas būtų galėjęs dėl savo namų susiremti su galingu ir godžiu verslininku, tad kaimo gyventojai tada nieko ir nepešė. Tačiau Agnesė buvo nudrėbta iš tokio molio, kad pasiekė savo. Kai buvo kalbama apie pinigus, ji priminė kaulą įsikandusį terjerą, tad ja buvo galima visiškai pasikliauti siekiant gauti kompensaciją sūnui.

Stovėdama plevenančios žvakės šviesoje ir klausydamasi jūros ir vėjo riaumojimo, Betė klausė savęs, kas gi ją tebelaiko šiame kaime.

Tėvai mirė, o žmonės, kuriuos ji pažinojo nuo gimimo ir mylėjo, niekaip negalėjo susitaikyti su tuo, kad ji priversta gyventi su pikta, žiauria, nuolat priekabių ieškančia moterimi. Dar Martinas. Ji mylėjo jį, bet dabar tai tebuvo liūdnas, suluošintas vargšas, kuris dienų dienas lingavo supamajame krėsle. Vyras nė nešnekėjo su ja, ką jau kalbėti apie glamones, tad jei liks, turės amžinai jį prižiūrėti.

Žinoma, žiauru jį palikti, ir, jei ne anyta, niekuomet nebūtų tam pasiryžusi. Bet ji neįsivaizdavo, kaip galėtų praleisti dar savaitę, ką jau kalbėti apie kelerius metus, po vienu stogu su ta žiezula. Agnesė visada pyko, kad Betė atėmė iš jos sūnų, tad dabar galės jį amžinai turėtis. Martinas nė nesupras, kad žmonos nebėra.

Betė niekuomet neturėjo daug daiktų, tad tiesiog pasiėmė žalių stiklo karoliukų vėrinį, kabėjusį ant vinies. Jis priklausė jos motinai; tai buvo tėvo dovana nuotakai per vestuves, nes priminė jos akis. Ir Betės akys buvo žalios, dar ji turėjo ugninius savo motinos plaukus ir šviesią odą. Ant naktinio stalelio stovėjo vestuvinė jos tėvų nuotrauka. Ji išbluko, bet tie jauni veidai vis dar atrodė švytintys nekantrumu. Gal ir gerai, kad jie neprigyveno to laiko, kad pamatytų, kaip jų mėgstamą kotedžą nuplauna į jūrą. Kad sužinotų dukrą privalėjus bėgti, norint išsaugoti sveiką protą.

Tik dabar Betė prisiminė pinigus, paslėptus prie nediduko židinio. Kai įsidarbino namų tvarkytoja Kingsbridže, suprato Agnesę reikalausiant, kad Betė ją remtų, kaip kadaise Martinas. Anytai pasakė, kad gauna penkis šilingus per savaitę, o iš tiesų uždirbdavo šešis, tad kas savaitę įdėdavo po šilingą į mažą kapšėlį, paslėptą už judančios plytos.

Žvakės šviesoje buvo sudėtinga išimti plytą, ir kai pagaliau pirštai palietė medžiagą, Betė sučiupo kapšėlį ir užsikišo už suknelės. Spėjo, kad ten turėtų būti apie tris svarus. Ji visada svajojo, kad tai bus pinigai naujam žvejybiniam laivui, kai Martinas grįš iš karo. Tačiau vargu ar jis kada nors žvejos, be to, Betė nevagia — pinigai jos.

Staiga išgirdo pirmame aukšte dūžtant langą. Turi išeiti, arba jūra ją pasiglemš.

Persimetė kelioninį krepšį per petį ir ėmė atsargiai leistis laiptais. Beveik nusileidusi sustojo ir pakėlusi virš galvos žvakę su siaubu žiūrėjo, kaip prie kotedžo artėja didžiulė banga. Kaip gobši letena baltais nagais ji pačiupo medinę taburetę ir atsi-traukė. Betė sumojo, kad turi skubiai iš ten bristi, kol neatplūdo nauja banga.

Ji vos spėjo sprukti pro duris ir pabėgėti kelis žingsnius

takeliu, kai atūžė dar didesnė banga. Šį kartą vanduo užtvindė visą durų angą, po akimirkos potvynio jėga išlaužė miegamojo langą, o ant bangos keteros plaukė ir sukosi kėdė. Jeigu ji dar būtų buvusi viduje, būtų išplauta kartus su paskutiniais baldais.

Paklaikusi iš siaubo Betė skubiai lipo takeliu. Kartą stabtelėjo atsikvėpti ir apsižvalgyti. Visi senieji kaimynai susirado prieglobstį kitur — kas labdaros salėje, kas pas draugus; nė vieno kito bepročio, kuris tokiu oru kištų nosį į lauką, tad jos niekas nepastebės. Jos batai kiaurai permirkę, šlapia suknelės ir apsiausto apačia. Netrukus pasidarys labai šalta, bet ji turi tai iškęsti.

Svarbiausia iki ryto atsidurti už Kingsbridžo, kur jau niekas jos nebepažins.

Priėjusi takelio pabaigą, akies kraštu žvilgtelėjo į Terno kotedžą. Įsivaizdavo, kaip Martinas prisitraukia krėslą arčiau židinio, kad nebegirdėtų jūros ir vėjo riaumojimo. Ji buvo tikra, kad jo motina dengia stalą arbatai ir stengiasi nuduoti nerimaujanti, kad Betė taip ilgai nepareina.

Šis įsivaizduojamas paveikslas privertė šyptelėti. Ji visai netroško trenktis daugybę mylių sušalusi ir permirkusi, bet pasirinkimo nebuvo. Jeigu norėjo, jog visi patikėtų, kad ją pasiglemžė jūra, turėjo keliauti iki pat ryto ir susikurti naują gyvenimo istoriją.

— Manęs nebeišvysite, — garsiai pasakė Terno kotedžo pusėn. — Gal Dievas man atleis už šį beprotišką žingsnį. Bet kaltinkite Agnesę Velovs!

Kai pirmieji dienos šviesos ruoželiai pasirodė ties horizontu, Betė svirinėdama slinko išvažinėtu siauru keliuku tamsaus si-lueto, kurį tikėjosi būsiant daržine, link. Maždaug prieš valandą liovėsi liję, bet ji buvo permirkusi iki siūlelio ir vėjas košė per šlapius rūbus kiaurai, iki pat odos. Jausmas toks, lyg būtų nuėju-si kelis šimtus mylių, nors negalėjo būti daugiau kaip dvidešimt. Ji nelabai gerai žinojo kelią, bet tikėjosi esanti netoli Totneso.

Betė dar niekuomet nesijautė tokia pavargusi ir sušalu-si, be to, išbadėjusi. Paskutinis jos valgytas maistas buvo riekė duonos, užtepta taukais, prieš pat Agnesei ją išgujant į kotedžą. Jau buvo praėjusi arklių girdyklą ir iš jos atsigėrusi, bet kur kas svarbiau nei šaltis, alkis ir permirkę drabužiai buvo gauti bent kiek poilsio. Jai atrodė, kad gali bet kurią akimirką apalpti.

Pastarąją mylią ar dvi ji sugebėjo nueiti tik todėl, kad nuo-lat galvoje kūrė savo gyvenimo istoriją, jei kas nors imtų klau-sinėti.

Betė nusprendė sakyti, kad yra našlė, o jos vyras žuvo So-mos mūšyje. Nelabai originalu, bet tuo metu kone kiekviena šeima Anglijoje gedėjo ko nors, žuvusio Prancūzijoje. Ji gana daug žinojo apie Martino pulką, tad ir ši dalis neturėjo užkliū-ti. Planavo pasakoti, kad vyksta į Bristolį ieškotis darbo. Tačiau puikiai suprato, kad reikės apgalvoti ir daugiau smulkmenų: iš kur yra kilusi, kas jos giminaičiai ir kuo anksčiau užsiėmė. Jei neapdairiai užsimintų apie Holsandą ir žvejybą, kas nors galėtų prisiminti, kad neseniai ten dingo, spėjama, nuskendo, ugnia-plaukė mergina.

Betė buvo užauginta labai sąžininga, tad meluoti jai atrodė paprasta. Ji nebuvo tikra, ar inscenizuoti savo mirtį yra nusikaltimas, bet tikrai nedora palikti sergantį vyrą, nors anyta ir labai provokavo. Vis dėlto Betė buvo pasiryžusi įveikti savo abejones ir žengti į naują gyvenimą.

Laimė, tamsusis siluetas iš tiesų buvo daržinė. Betės džiaugsmui ji buvo neužrakinta ir pilna šieno ryšulių. Salsvas, malonus kvapas atidarius duris meiliai priminė laimingą vaikystę, kai ji padėdavo tvarkyti šieną. Ji užsikorė ant viršaus, nusirengė drabužius ir patiesė juos džiūti. Paskui iš krepšio išsitraukė apysausę suknelę, susisupo į skraistę ir įsikuitusi šiene beveik akimirksniu užmigo.

Staiga pabudo kažkam palietus jos veidą. Buvo priblokšta supratusi, kad tai žiurkė — o sprendžiant iš cypsėjimo aplinkui, jų čia ne viena. Visi žino: kur šienas, ten ir žiurkės. Bet nuo minties apie šį prisilietimą vis tiek kūnas nuėjo pagaugais, tad ji akimirksniu pašoko ir ėmė trepsėti, kad nuvytų likusius graužikus.

Kai auštant atėjo į daržinę, gana gerai matė, kas yra viduje, nes vienoje sienoje prie pat stogo buvo siaurų plyšelių. Dabar nustebė, kad daržinė skendi visiškoje tamsoje, vadinasi, ji išmiegojo kiaurą dieną.

Kai rankiojo savo dar ne visai išdžiūvusius, kiek drėgnus drabužius, Betė jautėsi stebėtinai žvali. Apgraibomis krepšyje susirado sausas kojines, užsitempė jas, susivarsė batus, šepėčiu persibraukė plaukus ir perrišo juos juostele, pasiėmė krepšį, apsiaustą, skraistę ir atsargiai ėmė leistis žemyn.

Prisiminė Agnę. Anyta siaubingai bijojo žiurkių; jai patikdavo pasakoti siaubingas istorijas, kaip šios apkandžiodavo lopšiuose gulintiems kūdikiams veidukus. Betei pasidarė įdomu, kaip Agnė pasijustų, žiurkei ją liečiant. Betgi dabar Martino motina greičiausiai penėjo kaimynus pasaka, kaip meldė

marčią neiti į kotedžą. Ji, be abejo, bus pasitreniravusi nuduoti sielvartaujančią dėl šios nelaimės, visgi Betė įtarė, kad dauguma kaimynų vaidinimą atpažins. Jie bus malonūs Agnesei, labiausiai dėl Martino ir jo senelio, bet Betė įsivaizduoja, ką jie kalbės šiai moteriai už nugaros.

Gal ir gerai, kad žiurkė ją pažadino; jei nori likti nepastebėta, geriau keliauti naktį. Tačiau jai jau skaudėjo skrandį iš alkio, be to, nė nenutuokė, kiek dabar valandų ar kiek prireiks laiko pasiekti parduotuvę, kur galėtų įsigyti ko nors valgomo.

Jau ketindama eiti iš daržinės ji užuodė obuolius. Apgrai-bomis patamsyje judėdama kvapo link, ji rado kelias dėžes, o kai pirštais perbraukė švelnią obuolių odelę, susimąstė, kiek pastangų buvo įdėta, kad jie būtų išsaugoti žiemai. Pasiėmė tik keturis ir buvo tikra, kad šeimininkas ant jos nesupyks. Kur kas mikliau, nei sekėsi vakar, grįždama į išvažinėtą keliuką ji sulėi-do dantis į vaisių.

Obuolys buvo saldus, sultingas ir labai skanus. Jo skonis, pojūtis ir kvapas staiga sukėlė netikėtus prisiminimus.

Betei buvo keturiolika, kai jiedu su tėvu išsiruošė į Derliaus šventę koplyčioje. Ji vilkėjo geriausią samanų žalumo vilnonę suknelę ir buvo persirišusi plaukus derančia juoste. Kaimynė ponia Holdvėj pasiuvo ją, kai pastebėjo, kad Betė spėjo išaugti visus drabužius. Buvo gera jaustis pasipuošusiai, o ir mišios per Derliaus šventę visuomet būdavo džiugios. Betė iškepė didelę pynutę, tokią pat kaip kadaise, kol dar buvo gyva, tokiomis progomis kepdavo jos motina. Tėvas nešė pintinę bulvių ir morkų, kurias jie užaugino savo sklype, esančiame maždaug už mylios nuo Holsando. Dauguma vyrų ten turėjo sklypus, vienas iš jų priklausė Tedui Velovsui, Martino seneliui.

Betė buvo girdėjusi, kad Tedas pakvietė savo našlę marčią su sūnumi apsistoti pas jį, kol šie susiras savo pastogę. Žmonės

kalbėjo, kad jo marti tikra pikčiurna ir Tedas jau apgailestauja dėl savo gerumo. Bet kol kas Betė nebuvo mačiusi tų kaimo naujakurių.

Kai priėjo koplyčią, prie jų pribėgo jaunuolis.

— Juk jūs ponas Greindžeris, ar ne? — džiaugsmingai paklausė jis, nenuleisdamas nuo Betės akių. — Aš — Martinas Velovsas. Senelis sakė, kad jei gražiai paprašysiu, jūs galbūt paimsite mane kartu pažvejoti.

Betė prisiminė pamaniusi, kad jis labai patrauklus: šviesiaplaukis, jūros mėlio akimis ir sveika rožine oda. Jis ir vilkėjo gražiai: rudo tvido švarkas ir tamsiai pilkos kelnės, batai buvo taip nušveisti, kad juose atsispindėjo spalio saulė.

— Galėsi pamėginti, — pasakė Bertas šypsodamasis. — Esi iš akies trauktas tėvas. Kai buvau tavo amžiaus, mudu kartu kvailiodavome.

Paskui jis atsisuko į Betę ir supažindino su Martinu.

— Gal ji ir mergina, bet jai jūra įaugusi į kraują. Judu puičiai sutarsite.

Martinas šyptelėjo Betei ir paspaudė ranką. Paskui jam teko skubėti pas motiną, kuri kopė į kalvą.

— Šaunus vaikinai, visai kaip ir jo tėvas, — mąsliai pasakė jos tėvas juodviem įeinant į bažnyčią. — Kaip žiauru, kad gamta pirmiausia pasiima geriausius.

Betė žinojo, kad jis kalba ne tik apie Martino tėvą, bet ir apie brangiąją savo žmoną, Betės motiną, tad nutarė po mišių paklausinėti daugiau.

Kai jie po mišių išėjo iš mažos bažnytelės, Betės nuostabai, Martinas šonu prigludo prie jos ir kažką išspaudė į delną. Ryškiai raudoną obuolį.

Jis priglaudė pirštą prie lūpų ir įspėjo nieko nesakyti.

— Ketvirtą, čia, viršuje, — sušnabždėjo.

Betę pralinksmino jo paslaptingumas. Žinoma, gerokai vėliau ji sužinojo, kad vargšas Martinas negalėjo su niekuo atvirai bendrauti, bijodamas savo motinos rūstybės. Bet padovanotas obuolys ją sujaudino, o vėliau, kai jo atsikando, suprato, kad nieko saldesnio ir sultingesnio nėra valgiusi.

Tą dieną jiedu susidraugavo. Jai buvo keturiolika, jam — šešiolika. Kas juos suvedė — aplinkybės ar likimas? Po poros metų, 1911-aisiais, jie susituokė.

— Jei tik jis nebūtų pasisiūlęs, — atsiduso Betė, valydama antrą obuolį.

Nereikėjo, nes, kaip žvejys, jis turėjo darbuotis rezerve. Tačiau būdamas dvidešimt dvejų Martinas pareiškė privalęs eiti į frontą, nes tai jo pareiga karaliui ir šaliai. Betė suprato, kad iš tiesų vyras trokšta nuotykių ir jam beprotiškai reikia pamatyti platųjį pasaulį, bet vis vien jį palaimino tikėdama, kaip ir daugelis tuo metu, kad karas greitai baigsis.

Tedas, Martino senelis, susirgo praėjus vos porai mėnesių, kol anūkas tebebuvo stovykloje. Kažkaip jam pavyko gauti atostogų, bet ir tada Agnėsė užsipuolė, kodėl sūnus apsigyvenęs su Bete, o ne su ja, Tedo kotedže.

Betė prisiminė, ką jai atsakė Martinas. Jis kaip visuomet buvo ramus ir santūrus.

— Mama, — tarė jis, — Betė — mano žmona. Kai susituokėme, nutarėme kurti savo namus kartu su jos tėvu. Man liūdna, kad dabar tau tenka rūpintis Tedu, bet esi jam skolinga, nes jis mus priėmė, kai neturėjome, kur eiti. Dabar mano vieta šalia žmonos. Man labai gaila, bet taip turi būti.

Betė labai didžiavosi, kad jis sugebėjo pasipriešinti motinai, tai rūščiai moteriai, su kuria tik patys drąsiausieji galėjo sukryžiuoti ietis. Tačiau ši narsos ir nepaklusnumo apraiška dar stipriau nuteikė moterį prieš marčią. Ji nemėgo Betės pirmiau-

sia dėl to, kad ši mergaitė ir jos tėvas įtraukė sūnų į žvejybą, nors Martinas, kaip ir jo tėvas, turėjo tapti dailide. Agnesė mėgavosi kartodama, kad tėvas karste apsivers nuo tokios sūnaus išdavystės. Paskui kaltino Betę, kad sūnus išėjo į karą savanoriu, ir priekaištavo, esą tai ji privertė vyrą manyti, kad karas yra kažin kas nuostabaus.

Kartą Tedas Velovsas prisipažino Betės tėvui visai nenorėjęs įsileisti Agnesės, kai jo sūnus mirė nuo plaučių ligos. Jis net siūlė marčiai kur nors įsidarbinti ir palikti Martiną su juo. Tačiau Agnesė buvo ne tik žiežula, bet ir snobė. Jos vyras Frenkas buvo puikus stalius, labai gerbiamas Plimuto amatininkas, tad, iki jam susergant, šeima puikiai gyveno. Vis dėlto per dvejus ligos metus visos santaupos ištirpo, tad galų gale Agnesė buvo priversta pardavinėti savo baldus, kad turėtų maisto ir vaistų Frenkui. Deja, vargas nesuminkštino moters širdies — ji ir toliau nė neketino kam nors tarnauti.

Gal Agnesė tikėjo, kad šešuras turi pakankamai pinigų, apmokėti jos berniuko mokslus, apie kuriuos ji taip svajojo. Tačiau Tedas, kaip beveik visi Holsande, vos vos vertėsi.

Agnesė turėjo būti dėkinga Tedui, kad ją priglaudė, ir pasistengti kuo geriau prisitaikyti prie susiklosčiusių aplinkybių, bet rūškana mina ir užgaulūs žodžiai ją supriešino su kaimynais.

Kad ir kokia skylė ji laikė Holsandą, sūnui čia patiko. Senelis padėjo išgyventi tėvo netektį, Martinas greit susibičiuliavo su kitais berniukais, o paskui sutiko Betę ir jos tėvą ir ėmė žvejoti, lyg kaip tik tam ir būtų sutvertas.

Žvejyba buvo kone vienintelis verslas Holsande, ir visi nuo mažiausio iki seniausio stengėsi kuo galėdami prisidėti. Vairiai keberiodavosi uolos šlaitu, kad pamatytų, kur plaukia žuvų guotai, ir galėtų duoti ženklą vyrams, kur varyti savo laivus ir

užmesti didžiulius tinklus. Kiekvienas kaimo gyventojas skubėdavo į pakrantę padėti traukti tinklų ir rūšiuoti laimikio.

Geriausios žuvys sudedamos į dėžes parduoti, kitas suvalgo kaimiečiai, o prasčiausios tampa masalu krabams. Krabai ir omarai buvo gaudomi vytelių krepšiais, o paskui laikomi gyvi, kol laivas išplukdydavo juos į Londono turgus.

Iš visų kaimo vaikų Betės šypsena buvo plačiausia. Su kupeta susitarusių ugninių plaukų, spindinčiomis žaliomis akimis ir Salkombės žiočių platumo šypsena ji buvo neatsispiriamai žavi.

Būdama vos penkerių mažylė aplenkdamo vyresnius vaikus, skuosdama uolos šlaitu stebėti žuvų guotų. Ji niekuomet nebijojo jūros ir net šalčiausiu oru įsibrisdavo į vandenį iki pat krūtinės ir padėdavo traukti tinklus. Kai po persileidimo dėl kraujo užkrėtimo mirė motina, ji labai liūdėjo, bet išliko tvirta. Nors buvo tik aštuonerių, ėmėsi tvarkyti namų ūkį, rūpintis tėvu ir nė kiek nesiskundė.

Tad pamatę, kaip susidraugauja Betė ir Martinas, du tėvų netekę jaunuoliai, kaimo gyventojai nuoširdžiai džiaugėsi.

Nors Agnesė nieko nesakė, matydama savo sūnų flirtuojant su Bete, jos veidas buvo iškalbingas. Kartą ji išsitarė kaimynei nesuprantanti, ką sūnus įžvelgė šioje „įžūlioje pramuštgalvėje morkų spalvos plaukais“. Ši pastaba netruko pasklisti po kaimą ir dėl to Agnesės imta nemėgti dar labiau.

Betė ir Martinas susituokė tvankią dieną gegužės pabaigoje Stokenamo bažnyčioje. Nors Holsande buvo koplyčia, į kurią tikintieji rinkdavosi sekmadieniais, tačiau dauguma buvo anglikonai ir vestuves, laidotuves bei krikštynas rengdavo Stokenamo bažnyčioje. O po vestuvių ceremonijos visi grįžo švęsti į pievelę priešais Holsando koplyčią. Ponia Evans, į pensiją išėjusi Hakheimo mokyklos, kurią lankė Betė, mokytoja, iš savo

jaunystės laikų vakarinės suknelės pasiuvo nuotakos apdarą, o kaimynai pasirūpino produktais, kad iškeptų vestuvinį pyragą.

Šventė tęsėsi iki išnaktų. Atvyko klajojantis muzikantas Džekas Farmeris ir griežė savo smuiku, o visi nuo mažiausio iki vyriausio šoko, kol pristigo kvapo. Bertas susitarė nakvoti pas kaimynus, kad jaunavedžiai namie galėtų pabūti vienodu.

Visi kaime linkėjo jauniems gyventi „ilgai ir laimingai“. Deja, kitų metų gruodį Bertas iškrito per savo laivo bortą kilus siaubingai audrai.

Tragedija sukrėtė visus kaimo gyventojus. Visi žinojo, kad žvejyba — pavojingas amatas. Kas kartą, kai laivas išplaukdavo, būdavo tikimybė, kad kas nors gali būti nuplautas į jūrą. Tragedija buvo skaudesnė dar ir dėl to, kad jo kūną, išmestą į pakrantę, aptiko tik praėjus beveik trims savaitėms. Bertas Greindžeris buvo mylimiausias kaimo žvejys, tad žmonės nuoširdžiai išgyveno draugo ir kaimyno netektį. Jis nebijojo sunkiai dirbti, turėjo gerą širdį ir negailėjo kitiems savo laiko; vyras mėgo dainuoti ir juoktis, buvo geras pavyzdys jaunuoliams, juo žavėjosi ir senoliai. Bertas jau neteko žmonos ir mažytės dukrelės, tad visiems atrodė, kad jam niekas nebegresia. Per Betės ir Martino vestuves žmonės juokavo, esą ir jam laikas pasiieškoti naujos žmonos.

Atrodo, kad kaimyno mirtis nepalietė tik vieno žmogaus — Agnės. Ji net norėjo pasinaudoti jo mirtimi ir siūlėsi apsigyventi su jaunąja pora. Tačiau Martinas išliko tvirtas ir atsisakė ją priimti. Tedas Velovsas vėl pasiūlė Agnesei įsidarbinti Kingsbridže. Jis net pasakė, kad norėtų atgauti savo namus.

Vis dėlto Agnė nė nemanė ieškotis darbo; ji pareiškė turinti prižiūrėti Tedą, nors šis tai ir neigė. Galiausiai Tedas ėmė leisti daugiau laiko „London Inn“ bare, kad tik būtų kuo toliau nuo jos. Betė prisiminė, kad Martinui įsirašius į savanorius, jis

pasakė motinai, kad iš savo kareivio atlygio jos remti nebegalės. Ji siaubingai supyko ir pareiškė, kad tėvui dėl jo būtų gėda. Betė suprato, kad lengvai galėtų skelti šiai tingiai ir bjauriai moteriai antausį. Bet dėl šventos ramybės Betė pasakė Martinui perduosianti Tėdai pusę jo siunčiamų pinigų, kad šis galėtų išlaikyti Agnesę. Vėliau Betė įsidarbino Kingsbridže. Ji svarstė, kaip reikėtų suktis, jei Martinui išvykus staiga paaiškėtų, kad laukiasi.

Laimė, to nenutiko, ir nors Betei beviltiškai stigo Martino, darbas Kingsbridže jai patiko. Ponas Porteris dirbo draudimo agentu, o jo žmona, nors ir šiek tiek išsiblaškiusi, buvo geranoriška iš prigimties ir be galo vertino Betės pagalbą tvarkantis. O Betei buvo vienas malonumas prižiūrėti darbdavio namus — gražią šiuolaikiškai įrengtą vilą su vonia, tualetu viduje, dujiniu apšvietimu ir puikiomis sąlygomis indams plauti.

Kai Martinas grįžo iš Prancūzijos su siaubingai sužalota koja, buvo akivaizdu, kad jis negalės atsistoti ir kol kas gyventi jūdviejų name, tad Tėdas pasiūlė apsistoti su juo ir Agnese. Jie nežinojo, kad psichologinė Martino trauma nepagis kartu su koja ir kitais menkesniais sužeidimais. Betė būtinai turėjo išsaugoti darbą — privalėjo išlaikyti ir Martiną, ir Agnesę, tad Tėdas susitaikė, kad tokia jau jo lemtis: sužalotas anūkas ir žiežula, kuri niekuomet nepasikeis.

Kai Agnesė liepė Betei keliauti namo gelbėti turto, Tėdas buvo išėjęs. Betė žinojo: grįžęs ir supratęs, kad ji dinga, vyras bus sukrėstas. Jis tikriausiai įtars, kad čia Agnesė bus prikišusi nagus.

— Vargšas Tėdas, — tyliai sumurmėjo Betė. — Lyg jam ir taip būtų negana.

Keliauti patamsyje jau nebebuvo taip baisu kaip praėjusią naktį. Buvo šalta, bet sausa. Ji girdėjo retkarčiais suūkiant pelėdą, po laukus vaikščančias karves ir matė, kaip opšrus perbėga

per keliuką tiesiai priešais ją. Tai šen, tai ten sušmėžuodavo kotedžai, bet visur buvo tamsu, viename kieme amsėjo šuo. Ji narsiai traukė pirmyn ir galvojo apie asmenį, kuriuo rengėsi tapti.

— Meibelė, — pasakė garsiai ir nusišypsojo, nes būdama penkerių turėjo draugę tokiu vardu ir visuomet manė, kad Betė — pernelyg paprastas vardas. — Meibelė Bruk. Iš Plimuto. Mano vyras Piteris žuvo prie Somos... bet man labai sunku apie tai pasakoti.

Turėjo būti labai sunku pasakoti apie tai, kas nutiko Martiniui. Kai jį parsiumtė į Angliją, ji aplankė vyrą Plimuto ligoninėje ir tikėjo, kad kūnui pasveikus Martinas vėl bus normalus. Koja jau pagijo, bet jis nesikėlė iš krėslo ir atrodė, kad visiškai nesioorientuoja realybėje.

Gydytojai nebegalėjo pasiūlyti jokių vaistų; pasidarė taip blogai, kad Betė panoro, jog jis verčiau būtų žuvęs kaip didvyris Flandrijoje, o ne visą likusį gyvenimą leistų štai šitaip. Vis dėlto ši mintis atrodė siaubinga — lyg jinai jo nemylėtų.

Ta meilė nė kiek nesumažėjo, bet Betė mylėjo stiprų, linksmą ir mylintį Martiną, kuris išvyko į Prancūziją, o ne tą suluošintą pamėklę, besivadinančią jo vardu. Ji pasijuto kalta atšlijusi ir pamačiusi siaubą vyro akyse, kai kažkas patriukšmavo, ir pykdama, nes neatrodė, kad jis suprastų, kas ji ir ką kadaise jai jautė. Betė negalėjo pakęsti, kad žmonės jos gailisi, nes prarado tikrą vyrą ir liko vargti su pamišusiu vaiku.

— Esu vienturtė, mano tėvas mirė prieš šešerius metus... — Betė arba Meibelė, taip ji dabar turi galvoti apie save, garsiai pasakojo žingsniuodama. — Paskui prižiūrėjau sergančią motiną. Ji mirė visai neseniai. Pajutau, kad tie skaudūs prisiminimai turi likti Plimute, o aš privalau pradėti iš pradžių. Būčiau gera namų tvarkytoja ar tiesiog virėja. Arba galėčiau dirbti parduotuvėje, nes gerai skaičiuoju.

Ji buvo taip įsigilinusį į naująją istoriją, kad nepastebėjo, kaip ėmė švisti. Kai tai suprato, pasirodė, kad iš daržinės iškelio visai ne vakare, kaip ji spėjo, o vidurnaktį.

„Nieko nuostabaus, kad jaučiuosi pailsėjusi“, pamanė. Tiesiai priešais pamatė gairę, pranešančią, kad iki Totneso liko vos pora mylių. Ji planavo apsistoti čia porai naktų, ištyrinėti laisvų darbo vietų skiltį laikraštyje ir tuomet nuspręsti, ką darys toliau.

Jau kaip Meibelė ji leidosi kalvos šlaitu prie Totneso centre tekančios upės. Kartu su siaubu, kad gali sustabdyti koks nors pažįstamas, ji pajuto ir jaudulį, prisiminusi, kaip lankėsi čia su Martinu iš karto po vestuvių.

Jiedu anksti ryte išplaukė jos tėvo žvejybine valtimi į Dortmutą, kad ten nugabentų šiek tiek krabų ir omarų ir nupirktų atsarginių dalių laivui. Pažadėję grįžti iki penktos valandos, paliko savo valtį ten ir sėdo į pramoginį garlaivį, plaukiantį Darto upe į Totnesą.

Gražią, karštą ir saulėtą liepos dieną buvo miela tiesiog sėdėti saulės atokaitoje ir stebėti praplaukiamus laukus ir kaimečius. Totnesas sužavėjo juos abu — daugybė mažų krautuvėlių ir nežmoniškai senų, be tvarkos susiglaudusių namų. Martinas nupirko jai šiaudinę skrybėlaitę, papuoštą dirbtinių ramunių juostele. Mėsaininko krautuvėlėje jie nusipirko pyrago su kiaušiena ir butelį limonado — niekada nebuvo taip skaniai valgę, kaip per tą improvizuotą iškylą prie upės.

Jiems neužteko laiko apsižvalgyti po kalvas, nes garlaivis plaukė ilgiau, nei tikėjosi. Ji prisiminė, kaip Martinas pažadėjo, kad vieną dieną jie čia sugrįš ir apžiūrės likusią miestelio dalį. Taip nenusitiko.

Tačiau dabar ji nė neketino žvalgytis po miestelį. Reikėjo susirasti pastogę ir nešdintis iš gatvės. Meibelė bijojo ne tik

to, kad ją pastebės koks nors pažįstamas, bet ir to, kad apie jos dingimą buvo pranešta policijai ir ši jos ieško. Slėpdama veidą ji užsitraukė gobtuvą ant galvos ir, pamačiusi policininką, susigūžė skersgatvyje. Kone pašoko, kai vyriškis palietė jai petį, bet žmogus tenorėjo paklausti, kaip nuvažiuoti į Dartingtoną. Jis taip išgąsdino, kad ji nė nesugebėjo išlementi nežinanti.

Dešimtą valandą ryto Meibelė jau buvo suvalgiusi gabalą riebios kiaulienos, išpraustą tarp dviejų storų riekių duonos, ir nedidukėje kavinėje prie turgaus išgėrusi tris puodelius arbatos. Ji turėjo atsisėsti, nes gėlė kojas, bet sėdėjimas tarp žmonių kėlė siaubą. Kiūtojo nuleidusi galvą, kad nesutiktų niekieno žvilgsnio. Kas kartą atsidarius kavinės durims, Meibelė įsivaizdavo, kaip pro jas įžengia policininkas.

Tačiau netikėtai išgirsta pastaba apie biblioteką pakišo mintį, kad tai būtų puiki vieta šiltai prastumti šiek tiek laiko. Ten visuomet būdavo laikraščių — tobulai tinka ne tik norint sužinoti, kaip baisiai per naktį nusiaubė Holsandą, bet ir rasti nuomojamų kambarių reklamą. Ji nemanė, kad koks nors pažįstamas galėtų užsukti į biblioteką; daugelis vyresnių Holsando žmonių nemokėjo nei skaityti, nei rašyti.

Kokie šeši žmonės, atrodantys vargingiau už ją, jau sėdėjo mažoje skaitykloje, ir ten tvyrojo tabako, šlapios vilnos ir neprastų kūnų tvaikas. Meibelė patraukė į pačią kambario gilumą — kuo toliau nuo darbuotojo stalo ir kitų žmonių — ir atsivertė „The Times“. Aptiko kokių trijų keturių colių skiltį apie užpraėjusios nakties audros žalą Holsande. Netgi buvo įdėta nuotrauka, kurioje matyti jūros link besileidžiantis takas ir jos namo kampas. Fotografuota seniai, kai praėjusį kartą stiprus potvynis apgadino kotedžus. Aiškiai kol kas niekas nebuvo ten

nuvykęs, kad pažiūrėtų, kokia žala padaryta šikart, ar ką nors nufotografuotų.

Ji peržvelgė puslapį; tarp pranešimų apie sausakimšas liginines, nes nuolat plūsta sužeistieji iš Prancūzijos, informacija apie maisto stygių miestuose ir bręstančią revoliuciją Rusijoje; ji dar užtiko žinučių apie potvynius kituose Devono ir Kornvalio pajūrio miesteliuose. Tada pasiėmė vietinį laikraštį.

Apie vietos potvynius čia rašė daugiau: pranešė apie iš krantų išsiliejusias upes, uždarytus kelius ir geležinkelius. Bet Holsandui ir čia tebuvo skirtos kelios eilutės. Akimirka kitą užplūdo nerimas: o jeigu namo nenunešė bangos, ir Agnesė suprato Betę ten buvus ir pasiėmus drabužių bei kitų daiktų.

Tačiau vidinis balsas ramino, kad tai beveik neįmanoma, nes bangos veržėsi pro duris jau tada, kai ji buvo kotedže, o potvynis dar nė nebuvo prasidėjęs. Dabar ji turėjo rūpintis tik tuo, kaip nebūti atpažintai ir rasti pigią pastogę. Siūlė tik namus, apie nuomojamus kambarius laikraštyje nerašė, o visose laisvose darbo vietose reikėjo turėti rekomendacijas.

Leisdamasi šlaitu prie upės Meibelė nuleido galvą ir užsitraukė apsiausto gobtuvą taip, kad šis dengė dalį veido. Ji praėjo pro saldumynų parduotuvę, prie kurios stovėjo skelbimų lenta, kur buvo žinučių apie parduodamus daiktus, siūlomus darbus ar pastogę. Meibelė stabtelėjo ir sulaikiusi kvėpavimą peržiūrėjo skelbimus — tikėjosi rasti ką nors tinkamo sau. Buvo trys skelbimai, kad „siūlomi kambariai dirbantiems vyrams, vakarienė įskaičiuota“. Dar viename buvo siūloma nakvynė už lengvus namų ūkio darbus. Bet netiko ir tai, nes ji nesirengė čia likti daugiau kaip dvi tris dienas.

Galiausiai beveik paslėptą po lapeliu, siūlančiu darbą sodininkui, pastebėjo tai, ko reikėjo. Nakvynė ir pusryčiai netoli prieplaukos. Jie skelbėsi, kad „čia šilta ir patogų“ ir „už geriausią kainą“.

Nė neįtarė, kokios tos geriausios kainos. Bet jai patiko, kad šilta ir patogiu. Brūkštelėjusi adresą, nervingai patraukė toliau. Meibelė tikėjosi, kad „pakrantė su vaizdu į prielauką“ yra vienas iš tų triaukščių namų prie pat upės, kuriuos ryte praėjo. Namai neištaigingas, bet ir ne prasčiausias toje pastatų eilėje. Baltos sienos buvo murzinos, bet juk sausas. Kita vertus, langai tviskėjo, o varinės laukųjų durų rankenos buvo nušveistos iki spindėjimo.

Meibelė paskambino, ir beveik tuoj pat duris atvėrė stambi labai raudono veido moteris, apsukusi plaukus mėlynu languotu turbanu.

— Ar turėtumėte laisvą kambarį vos dviem trimis nakvy-nėms? — paklausė Meibelė. — Keliauju į Bristolį, bet nutariau čia šiek tiek atsipūsti.

— Prašom į vidų, lauke šalta, — nusišypsojusi pakvietė moteris. — Šiuo metų laiku svečių nedaug. Taigi galėsite užsi-imti geriausią kambarį. Esu ponja Holivel.

Meibelė labai išsigando, kai ponja Holivel pakvietė ją į virtuvę puodelio arbatos. Šmėstelėjo mintis, jog policija jau buvo čia ir įspėjo viešbučių šeimininkus, kad ji gali ieškoti kambario.

Tokia mintis iškart išgaravo, vos tik ji atsidūrė jaukioje ir šiltoje virtuvėje. Ponja Holivel buvo labai svetinga ir nekėlė jokių įtarimų. Meibelė papasakojo pasiruoštą istoriją ir pasistengė užsiminti, kad turi mažai pinigų, jei ši iš pirmo žvilgsnio miela moteris staiga pasirodytų esanti gobšuo.

— Vargšėlė, — užjaučiamai pratarė ponja Holivel. — Tokia jauna gražuolė kaip jūs neturėtų pradėti naujo gyvenimo svetimame mieste.

— Dabar visiems sunkūs laikai, — pasakė Meibelė. — Tik džiaugiuosi, kad neturime vaikų, tada reikalai būtų kur kas

prastesni. Esu pakankamai jauna, kad susirasčiau naujų draugų, ir nebijau sunkiai dirbti.

Kambarys kainavo vos šilingą už naktį, jis buvo jaukus, apklijuotas žaliais su baltomis gėlytėmis sienų apmušalais, o varinė lova užtiesta spalvotu skiautiniu. Ponia Holivel aprodė Meibelei kambarį ir pasilenkė įkurti židinio, kuriame jau buvo sukrautos malkos.

— Tuoj bus jauku kaip mamos glėbyje, — pasakė ji, žiūrėdama, kaip liepsnos suryja prakurus. — Paliksiu jus įsikurti. Atrodote pavargusi, brangioji, tad kodėl jums nenusnūdus? Ar nusileisite su manimi pavakarieniauti pusę septintos? Aš taip pat esu našlė ir nemėgstu valgyti viena.

Dėl parodytos ponios Holivel šilumos, šiai išėjus iš kambario, Meibelė pravirko. Ji gulėjo ant lovos užsiklojusi skiautinio užklotu ir šniurkščiojo.

Iki tol nebuvo pagalvojusi, kaip jausis visą gyvenimą ją pažinoję žmonės, kai pasklis žinia, kad ją pasiglemžė jūra. Kaimynai guodė ją mirus motinai, virė valgyti ir siuvo drabužius. Jie džiaugėsi per jos vestuves ir gedėjo, kai jūroje žuvo tėvas. O dabar, kai jie ir taip apimti nevilties dėl prarastų namų, ji suteikė visiems dar daugiau skausmo, leisdama manyti, jog mirė.

O jei Martinas atsitokės nuo tų baisybių savo galvoje ir prisimins, kad turi mylimą žmoną, bet šios jau nebus? Jei tai galutinai jį palauš?

Meibelę kone supykino nuo kaltės jausmo, bet grįžti ji negali.

Ji amžiams užtrenkė ir aklina užrakino tas duris.